

## Kort verslag van de 22<sup>e</sup> bijeenkomst van de VNSC

**Datum:** 9 juni 2020

**Tijdstip:** 12u – 13u40

**Locatie:** digitale vergadering

### 1. Agenda voor de Toekomst: Roadmap

#### Roadmap

De Roadmap 2019-2023 is voor de Agenda voor de Toekomst het kompas voor de samenwerking tussen VNSC en Schelderaad. Concreet gaat het daarbij om het onderzoeksprogramma 2019-2023, monitoring en evaluatie van de toestand van het Schelde-estuarium (de T-rapportages) en de Langetermijnperspectieven Natuur en Toegankelijkheid. De langetermijnperspectieven komen in de agendapunten 1.2 en 1.3 aan de orde.

#### 1.1 O&M (incl. Communicatie en participatie)

In het Werkplan O&M 20-23 is het onderzoek geordend in 3 luiken:

- Sediment
- Natuur
- Klimaat

Daarnaast is er in het werkplan nog een luik monitoring, evaluatie en rapportage opgenomen.

Per luik geeft het werkplan die inzicht in:

- Aanleiding voor het onderzoek met de belangrijkste vraagstukken, de bestaande kennis en de kennisleemte
- Doelen voor 2023
- Doelen, activiteiten en rapportages/ onderzoeksresultaten voor 2020

#### 1. Sediment

Sediment is de drager van alle functies binnen het Scheldesysteem. Sedimentbeheer is dus een mogelijke beheermaatregel voor het verder versterken van de balans tussen de belangen van een veilig, natuurlijk en toegankelijk Schelde-estuarium.

Het onderzoek binnen dit luik bevat 2 hoofdthema's: sedimentbeheerstrategie en anticiperen op autonome systeemontwikkelingen.

Bij het hoofdthema sedimentbeheerstrategie gaat het over de:

- kortere termijn vragen vanuit het beheer van het systeem
- cumulatieve effecten van sedimentbeheerstrategieën
- lange termijn sedimentbehoud bij autonome ontwikkeling met betrekking tot zeespiegelstijging en de toegankelijkheid

Bij het hoofdthema "anticiperen op autonome systeemontwikkelingen" gaat het over het begrijpen van de lange termijn morfologische en hydrodynamische veranderingen, zodat hierop ingespeeld kan worden met het sedimentbeheer. Dit hoofdthema levert het systeembegrip op dat toegepast kan worden bij het uitwerken van de sedimentstrategie.

#### 2. Natuur.

Dit onderzoek is gericht op kennisontwikkeling voor het verder versterken van de veerkracht en robuustheid van de Scheldenatuur.

De kwaliteit van leefgebieden van o.a. bodemdieren, vissen en vogels in het Schelde-estuarium staat onder druk en wordt beïnvloed door verschillende abiotische aspecten, zoals de troebelheid, de verandering van de zoutgradiënt maar ook de waterdynamiek. In de verschillende deelgebieden van het estuarium spelen niet al deze aspecten een even grote rol.

Kennis is nodig om de oorzaken van verstoring in beeld te brengen maar ook om de juiste maatregelen te benoemen waarmee leefgebieden hersteld kunnen worden.

Het onderzoek rond natuur spitst zich toe op drie hoofdthema's:

- Afnemende habitatkwaliteit
- Afnemende primaire productie

- Onvoldoende begrip van het ecologisch systeem

### 3. Klimaatverandering

Klimaatverandering zorgt voor een stijgende zeespiegel. We krijgen vaker te maken met droogte en een (mogelijk) hogere frequentie van stormen met als gevolgen o.a. wateroverlast en zoetwatertekort. De termijn waarop dit gaat spelen en de exacte veranderingen zijn onduidelijk. Om op tijd gesteld te staan voor grote aanpassingen is meer kennis nodig over de te verwachte veranderingen in het systeem.

De belangrijkste kennisvragen rond klimaatverandering zijn:

- Wat zijn de handelingsperspectieven voor de sedimenthuishouding in het Schelde-estuarium en de Voordelta?
- Wat zijn de perspectieven voor zoetwatervoorziening?
- Wat zijn knikpunten voor gebruiksfuncties in het Schelde-estuarium vanwege de zeespiegelstijging?
- Welke maatregelen kunnen er genomen worden om onder een versnelde zeespiegelstijging gebruiksfuncties in stand te houden?

Om deze vragen te beantwoorden zal in de periode 2020-2023 een groot aantal onderzoeken en analyses uitgevoerd worden.

### 4. Monitoring, evaluatie en rapportage

Iedere zes jaar vindt er een evaluatie van het Schelde-estuarium plaats. Het doel van deze evaluatie is om toestand en trends te evalueren voor de hoofdfuncties 'Veiligheid', 'Toegankelijkheid' en 'Natuurlijkheid'.

Sinds begin 2019 wordt toegewerkt naar de komende evaluatie over de periode 2016-2021 (de T2021). Het doel van dit luik is om een verbeterde en gedragen evaluatiemethode te realiseren waarmee via de T2021 inzicht kan worden gegeven in toestand en trend van het estuarium.

In de Roadmap is ook 'Kennisdeling' voorzien. De kennisdeling is erop gericht om stakeholders, beheerders en onderzoekers te informeren over en te betrekken bij onderzoek dat vanuit de Roadmap uitgevoerd wordt. Qua kennisdeling werden 2 bijeenkomsten georganiseerd.

- Een kennisdeling heeft plaatsgevonden op 13 februari 2020 over het Werkplan 2020 en de resultaten van het onderzoek naar het terugstorten van zandige baggerspecie in diepe delen van de hoofdgeul.
- Op 14 mei 2020 vond de volgende kennisdeling over het Klimaatadaptatieplan van de Zeeschelde en de bepaling het ecologisch minimumdebiet voor de Zeeschelde.

### **Besluit**

Het Ambtelijk College van de VNSC neemt kennis van de voortgang van de activiteiten binnen Onderzoek en Monitoring en het Werkplan O&M 2020-2023. Na dit besluit zal het Werkplan O&M 2020-2023 op de VNSC-website worden geplaatst.

## 1.2 Langetermijnperspectief Natuur (LTP-N)

In fase 1 is samen met de stakeholders een systeemanalyse uitgevoerd voor het LTP-N. De tweede fase is gestart op 17 december 2019 met een workshop waar samen met de stakeholders werd gediscussieerd over het vervolgtraject om te komen tot een toekomstperspectief voor de natuur, inclusief de daarbij behorende strategische keuzes en denkbare maatregelen. Deze workshop heeft geleid tot een hoofdlijnennotitie, met daarin de (proces)afspraken over de invulling van fase 2 van het LTP-N.

Deze hoofdlijnennotitie zal verder uitgewerkt worden tot een plan van aanpak voor fase 2 van het LTP-N en wordt op 9 juli besproken met de stakeholders.

Op verzoek van de Schelderaad is in de hoofdlijnennotitie ook de optie opgenomen om te komen tot een 'mandje laaghangend fruit'. Dat zijn kleinschalige projecten die op korte termijn uitgevoerd kunnen worden en kunnen rekenen op breed maatschappelijk draagvlak. Aan de Schelderaad is gevraagd om met concreet uitgewerkte voorstellen te komen. De uiteindelijke conclusie in de Schelderaad van 27 mei was dat daarvoor meer tijd nodig is en dat het verder uitlopen van het vervolgtraject van het LTP-N nodig is om tot goed afgewogen voorstellen te komen.

Voor de vervolgfase van het LTP-N heeft de Schelderaad reeds eerder aangegeven behoefte te hebben aan het inventariseren en actualiseren van het juridisch kader m.b.t. de Natura2000-gebieden. In opdracht van LNV is hiervoor een plan van aanpak uitgewerkt waarmee de Schelderaad kon instemmen in zijn vergadering van 27 mei.

Met betrekking tot de hoofdlijnennotitie 'Naar een plan van aanpak LTP-N Fase 2' kwamen er van de Schelderaad geen inhoudelijk vragen maar werd aangedrongen op een goede afstemming tussen de trajecten LTP-N en het LTP-T. Dat wordt meegenomen in de plannen van aanpak van de vervolgtrajecten.

### **Besluit**

Het Ambtelijk College stemt in met het uitwerken van de hoofdlijnennotitie van het LTP-N tot een werkwijze voor komende zomer en vervolgens een plan van aanpak.

## 1.3 LTP-Toegankelijkheid

In nauwe samenwerking met de Permanente Commissie (PC) is er via joint fact finding met de stakeholders een systeemanalyse voor het langetermijnperspectief voor de toegankelijkheid van het Schelde-estuarium en de havens opgesteld (LTP-T). We willen hiermee inzicht krijgen in de huidige toegankelijkheid, welke trends en ontwikkelingen zichtbaar zijn en wat de impact hiervan is op de toegankelijkheid op middellange (2035) met een doorkijk naar de lange termijn (2050).

De rode draad van de systeemanalyse is de constatering dat voldoende kennis omtrent toegankelijkheidsbeleid van marginale scheepvaart en nieuwe vormen van scheepvaart ontbreekt (o.a. autonoom varende schepen). Tenslotte ontbreekt kennis van de ontwikkeling van de vlotheid (wachttijden) in het gebied. De knelpunten die samen met de stakeholders benoemd werden zijn:

- Vlotheid scheepvaart van/naar Antwerpen mogelijk onder druk
- Beschikbare aanbod (vaarweg en dienstverlening) om marginale zeevaart te accommoderen mogelijk onvoldoende
- Beperking beschikbare diepte voor binnenvaart in nevengeulen
- Actuele betrouwbaarheid (elektronische) kaarten rivier onbekend onder de nautische stakeholders
- Signaleren beschikbare ligplaatsen binnenvaart
- Wetgeving estuariene vaart
- Externe veiligheid
- Dataveiligheid
- Autonoom varende schepen:
- Ontbreken wetgevend kader (o.a. voor experimenten)
- Scenario's ontwikkeling autonome scheepvaart ontbreken en hiermee geen kennis van toegankelijkheidsknelpunten.
- Vlotheid op Kanaal Gent-Terneuzen kan mogelijk verslechteren

Bij deze knelpunten en aanbevelingen staat in het rapport telkens aangegeven in welk gremium ze opgenomen kunnen worden. Quasi alle acties liggen bij de PC gelet op het nautische karakter maar er zijn ook raakvlakken met de VNSC. Afstemming met VNSC en LTP-N en andere VNSC-werkgroepen zal noodzakelijk blijven.

De vervolgstap is dat er een Plan van aanpak wordt opgesteld voor dit vervolgtraject, waarin verdere scope, uitwerking, prioriteiten, doorlooptijd, organisatie, methodiek en eventueel benodigde middelen verduidelijkt worden, uitgewerkt worden.

### **Besluit**

Het Ambtelijk College neemt kennis van de systeemanalyse voor het LTP-T en gaat akkoord om een verkennend uitvoeringstraject (plan van aanpak) op te starten om de aanbevelingen uit het rapport uit te werken. Het Plan van Aanpak zal voorgelegd worden aan het Ambtelijk College tijdens zijn najaarsvergadering.

## **2. Schelderaad**

Sinds de vorige voortgangsrapportage aan het Ambtelijk College van de VNSC kwam de Schelderaad tweemaal plenair bijeen, op 11 december 2019, gekoppeld aan een plaatsbezoek aan het gecontroleerd overstromingsgebied 'Polders van Kruibeke' en, digitaal, op 27 mei 2020 nadat de voor 18 maart geplande plenaire vergadering vanwege de coronacrisis geen doorgang kon vinden.

Met betrekking tot de Langetermijnperspectieven Natuur en Toegankelijkheid vonden na 18 maart wel schriftelijke consultaties plaats over:

- 1. de hoofdlijnennotitie 'Naar een plan van aanpak LTP-N Schelde-estuarium Fase 2',
- 2. het ontwerpplan van aanpak 'Inventarisatie Juridisch kader voor het N2000-gebied Schelde-estuarium'
- 3. De systeemanalyse van het LTP-T.

Voor de systeemanalyse LTP-T heeft de Schelderaad een positief advies uitgebracht. Met betrekking tot LTP-N bleek het toch meer tijd te kosten om het zogenaamde "laaghangend fruit" te identificeren (zie eerdere toelichting bij 1.2).

Daarnaast werd de Schelderaad ook geïnformeerd over het werkplan 2020 van O&M, de voortgang van de Natuurprojecten Middengebied Westerschelde, het idee van de Zeeuwse Milieufederatie over het creëren van een energie-atol op de vlakte van de Raan, de Gebiedsagenda Zuidwestelijke Delta en de (procesmatige) stand van zaken rond het complex project containerhavenuitbreiding Antwerpen. De kennisdelingssessies worden gewaardeerd door de Schelderaad.

### **Besluit**

Het Ambtelijk College neemt kennis van de voortgangsrapportage van de Schelderaad.

## **3. Mogelijk nieuw kabeltracé Westerschelde**

In december 2019 is de Notitie Reikwijdte en Detailniveau door de Minister van EZK vastgesteld.

Op 12 juni jl. is de publicatie van de Integrale Effectanalyse en MER fase 1 voorzien is. Tot en met 10 juli 2020 kan er een reactie ingediend worden op deze publicaties. Op 21 juni is een webinar voorzien ter vervanging van de inloopavonden.

### **Besluit**

Het Ambtelijk College neemt kennis van de stand van zaken en de standpunten van de stakeholders binnen het GNB betreffende het Westerscheldetracé als alternatief voor aansluiting van het Net op zee IJmuiden Ver Alpha te Borssele.

## **4. Verondieping Schaar van de Noord**

Het baggerwerk in de Schaar van de Noord betreft een proefproject in het kader van de scheiding zeevaart (hoofdgeul) en binnen-/recreatievaart (nevengeulen). Rijkswaterstaat maakt een morfologische analyse gemaakt van de effecten van het proefbaggerwerk. Uit de meest recente metingen blijkt dat er geen problemen zijn met de diepgang van deze nevengeul. In de komende najaarsvergadering van de VNSC ligt de evaluatie van de volledige periode voor en kan worden gezien of het effect van de baggerinspanning op de langere termijn zichtbaar blijft.

### **Besluit**

Het Ambtelijk College neemt kennis van de resultaten van de monitoring van de Schaar van de Noord en de vervolgstappen.

## 5. Ontwikkelingsschets 2010 (OS2010)

Van de 26 projecten van de OS2010 zijn er op dit ogenblik 4 nog niet volledig uitgevoerd. Het betreft de volgende projecten:

- Sigmaplan
- Natuurprojecten Middengebied Westerschelde
- Uitbreiding Zwin
- Estuariene natuurontwikkeling Hedwige-/Prosperpolder

### **Highlights/aandachtspunten**

- Dijkenprogramma: Gelijklopend met de inrichtingswerken in de Sigmagebieden wordt ook het dijkenprogramma van het Geactualiseerde Sigmaplan gefaseerd verdergezet. Het Masterplan Scheldekaaien te Antwerpen is genomineerd voor de "prijs publieke ruimte" (update: masterplan heeft zijn nominatie verzilverd en is de laureaat 2020).
- Voor het project Zimmerman lopen er gerechtelijke procedures. Het beroep tegen de watervergunning is door Rechtbank Haarlem ongegrond verklaard. Er is hoger beroep ingesteld tegen deze uitspraak.

Voor het Zwin ligt momenteel de focus op de monitoringsactiviteiten van het nazorgtraject. Daaruit komt naar voren dat op Nederlands grondgebied sprake is van een significante verhoging van het zoet/zout-grensvlak, voornamelijk bij één meetreeks. Daarvan was al sprake voordat de dijk was 'doorgestoken'. Mogelijke oplossingen, ingeval van een verdere verhoging van het grensvlak, worden besproken met de grondwaterexperts. De realisatie van het Hedwige-/Prosperproject is op 16 oktober 2019 gestart. Sinds maart jl. zijn ook de graafwerken voor het nieuwe krekens- en geulenstelsel gestart. Recente ontwikkelingen in de Nederlandse regelgeving met betrekking tot PFAS kunnen tot problemen leiden, met name voor de toepassingen die nodig zijn in het Sieperdaschor. Dit heeft te maken met het huidige generieke verbod om grond met PFAS boven de detectiegrens toe te passen in oppervlaktewater. Momenteel wordt gezien hoe hiermee op verantwoorde wijze kan worden omgegaan.

### **Besluit**

Het Ambtelijk College neemt kennis van de voortgang in de uitvoering van de projecten uit de Ontwikkelingsschets 2010.

## 6. Nieuwe Sluis Terneuzen

### 6.1 Stand van zaken

De coronacrisis heeft ook een impact op het project Nieuwe Sluis Terneuzen. De Coronamaatregelen worden binnen het project nauwgezet opgevolgd.

Te vermeldenswaardige technische aandachtspunten:

1. Het in kaart brengen en afvoeren van PFAS blijft aandacht vragen
2. Het bevoegd gezag Inspectie Leefmilieu en Transport heeft verboden om glauconiethoudend zand naar de Westerschelde af te voeren. Er is intussen een oplossing gevonden.
3. Het aantreffen van onverwachte ondergrondse obstakels en andere bodemvondsten.

### **Besluit**

Het Ambtelijk College neemt kennis van de stand van zaken van het project Nieuwe Sluis Terneuzen.

### 6.2 BOS KGT

Het project ligt op koers om eind 2022 een operationeel BOS te kunnen opleveren. We zitten wel op het kritische pad omdat de koppeling met de scheepvaartinformatiesystemen moeizaam loopt.

### **Besluit**

Het Ambtelijk College neemt kennis van de stand van zaken van het project Bouw BOS KGT.

## 7. Communicatie

De belangrijkste ontwikkeling m.b.t. tot de communicatie-activiteiten is de impact van de coronacrisis op het geplande Scheldesymposium van komend najaar. De coronacrisis brengt grote onzekerheden met zich mee. Het is nu lastig te bepalen of een fysiek evenement met 200 mensen in november/december door kan gaan. Het is niet wenselijk en haalbaar om deze onzekerheden af te wachten. Daarom heeft de werkgroep communicatie van de VNSC onlangs besloten dit jaar een digitaal symposium te organiseren. De komende periode werken we de opzet van dit digitale symposium verder uit.

### **Besluit**

Het Ambtelijk College neemt kennis van de voortgang van de communicatieactiviteiten van de VNSC.

## 8. Varia

### 8.1 Complex project 'Realisatie van extra containerbehandelingscapaciteit in het havengebied Antwerpen' (CP ECA)

Op 20 december 2019 stelde de Vlaamse Regering het voorkeursbesluit vast. Dit heeft voorgeleggen voor openbaar onderzoek. Er zijn drie verzoeken tot vernietiging van het voorkeursbesluit van de Vlaamse regering ingediend.

Intussen is de uitwerkingsfase gestart.

### **Besluit**

Het Ambtelijk College neemt kennis van de voortgang van CP ECA.

### 8.2 Complex Project Kustvisie

We zitten nu in fase van het samenstellen van de alternatieven. Om alternatieven te kunnen samenstellen willen we weten waar we de kustlijn kunnen leggen.

We doen dit in participatie met stakeholders in de omgeving. De plenaire informatiesessie is medio juni gepland en zal gelet op de coronamaatregelen digitaal doorgaan. Na de besprekingen met de stakeholders zal het projectteam op basis van de input een lijst van prioritaire stakeholderswensen opstellen. Op basis van deze input zal een eerste inventarisatie gemaakt worden van mogelijke alternatieven. Het resultaat van de verwerking door het projectteam zal voorgelegd worden aan de Technisch-Wetenschappelijk Commissie. Deze commissie is vorige zomer aangesteld als adviesorgaan binnen het Complex Project Kustvisie, en is samengesteld uit wetenschappelijke deskundigen.

### **Besluit**

Het Ambtelijk College neemt kennis van de stand van zaken van het CP Kustvisie.

### 8.3 KGT - Droogte

De najaarsvergadering 2019 van het Ambtelijk College nam kennis van de droogteproblematiek bij KGT en gaf opdracht aan een tijdelijke werkgroep onder de werkgroep Beleid en Beheer van de VNSC om verkennend onderzoek te starten hoe met de droogteproblematiek op het KGT kan worden omgegaan.

De werkgroep stelt in zijn plan van aanpak voor om via volgende sporen acties op te zetten.

- Spoor 1: welke maatregelen zijn mogelijk aan de toegang tot KGT vanaf de Westerschelde.
- Spoor 2: Welke maatregelen zijn mogelijk aan de toegang tot KGT vanaf Evergem
- Spoor 3: Normering en verdragsafspraken
- Spoor 4: communicatie rond droogte/schaarste
- Spoor 5: Kennisopbouw oorzaken en effecten

**Besluit:**

Het Ambtelijk College keurt de voorgestelde aanpak voor het verkennend onderzoek hoe met de droogteproblematiek op het KGT kan worden omgegaan goed en verzoekt de werkgroep B&B een financieringsvoorstel voor te leggen in de najaarsvergadering van de VNSC.

#### 8.4 ISC

Een werkschema werd goedgekeurd om de redactie van het Derde Overkoepelend Deel (ODB3) van het Beheersplan voor het Scheldestroomgebied 2022-2027 op te stellen, in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW) van de Europese Commissie. Het werkschema werkt naar begin december 2020 als aanlevering van het Plan voor publieke consultatie vanaf dan t.e.m. eerste helft 2021. Daarna, en op basis van de opmerkingen van de stakeholders, wordt het Plan gefinaliseerd, en voorgelegd aan de Plenaire Vergadering van december 2021, om van toepassing te zijn vanaf januari 2022.

De Werkgroep Hydrologie heeft de werkzaamheden aangevat voor het aanleveren van het Overkoepelend Deel van het Beheersplan voor de Richtlijn Overstromingsrisico (ROR) – II. Het werkschema komt overeen met dat van de KRW.

De zware vervuiling van de Schelde door een dambreuk in Frankrijk van een bietenfabriek, waardoor 100.000 m<sup>2</sup> bietenpulp in de Schelde is gekomen heeft in Wallonië en Frankrijk grote vissterfte tot gevolg gehad. In Vlaanderen was er gelukkig tijd om tijdig maatregelen te kunnen treffen omdat de massa zich traag bewoog. In goed overleg met Nederland is het water - waarvan de vervuiling intussen grotendeels verdund was - via het Kanaal Gent Terneuzen afgevoerd. Op de vergadering van de delegatieleiders van 2 juli zal dit incident verder besproken worden.

**Besluit:**

Het Ambtelijk College neemt kennis van het rapport van de Internationale Scheldecommissie.

### 9. Vervolgafpraak

De najaarsvergadering 2020 van het Ambtelijk College vindt plaats op 4 december, van 10 tot 14 uur, in Nederland.